

MEMO

Onderwerp : Ruggensteun aan bewoners: lokale coalities in kwetsbare wijken

p

Van : 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e

Aan : werkgroep kwetsbare wijken cie Depla

Datum : 16 februari 2021

Wijkenbeleid en de Manifest-steden vanuit de commissie Depla (sociale impact van de coronacrisis)

De commissie Depla constateert dat er grote verschillen zijn in de mate waarin de coronacrisis effect heeft in wijken. Zij is onder andere bezorgd over een groot aantal wijken in Nederlandse gemeenten waar al sprake was van een stapeling van problemen, met name in de zestien stedelijke vernieuwingsgebieden van het programma Leefbaarheid en Veiligheid in de Manifest-steden. Daarbij gaat het om problemen op het gebied van onderwijsachterstanden, gezondheid (sociaaleconomische gezondheidsverschillen), veiligheid en ondermijning, (arbeids)participatie en leefbaarheid in het algemeen. De coronacrisis kwam daar bovenop.

De commissie vraagt nadrukkelijk aandacht voor de verhevigde sociale problematiek in kansarme wijken. Zij wijst onder andere hogere kans op besmetting en sociale isolatie, en ook op de noodzaak om het vertrouwen in en de verbinding met de (decentrale en centrale) overheid te herstellen. Zij stelt voor alles op alles te zetten om de bewoners in de wijken waar sprake is van een stapeling van problemen bewoners ruggensteun te bieden, in sociale en/of materiële vorm. Zij moeten zich gezien en gehoord weten en daadwerkelijk merken dat gemeente en instanties er alles aan doen om hen te ondersteunen in deze extra moeilijke tijden.

1. Diagnose van de sociale impact in kansarme wijken

Een systematische en diepgaande analyse van de impact van de coronacrisis in de zestien stedelijke vernieuwingsgebieden van de Manifest-steden is nog niet gemaakt. Een eerste verkenning wordt momenteel gemaakt. In de bijlage is als voorbeeld een analyse van het gebied Zaandam Oost opgenomen. De conclusies hiervan worden in de andere stedelijke vernieuwingsgebieden in grote lijnen herkend maar kan op onderdelen ook anders uitpakken. De cijfermatige analyse voor het geheel van de zestien gebieden is nog niet gereed. Gekeken wordt of en hoe hiervoor aangesloten kan worden bij het dashboard impact corona en/of vooruitgelopen kan worden op een monitoringssysteem voor het programma Leefbaarheid en Veiligheid

Overigens moet hierbij opgemerkt worden dat voor veel signalen die professionals in de wijk opvangen, (nog) geen relevante indicatoren beschikbaar zijn. Denk aan de impact van de coronacrisis op de onderwijssituatie van kinderen en jongeren, de toename van de invloed van ondermijnende activiteiten, de spanning 'achter de voordeur' en op straat. Een meer kwalitatieve duiding kan een waardevolle aanvulling zijn op een cijfermatige analyse.

De analyse van Zaandam Oost bevestigt dat dit gebied op relevante indicatoren er vóór corona al slecht voorstond maar ook dat de impact van de coronacrisis op veel van deze indicatoren hier

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Nassaulaan 12 Den Haag | Postbus 30435 | 2500 GK Den Haag

070 5.1.2e 5.1.5 @vng.nl

vng.nl

substantieel ernstiger is dan in de andere delen van Zaanstad. Dat geldt voor indicatoren op het gebied van werk (instroom WW, bijstand, TOZO), het aantal misdrijven of het percentage jongeren dat contact zoekt met het Jongerenloket (de plek voor vragen over leren, werken en inkomen). Voor andere indicatoren is het lastig om *het college* eenduidige conclusies te trekken of zijn er nog geen cijfers beschikbaar.

Verontrustend is ook dat als het gaat om de directe impact van corona de wijken er negatief uitspringen t.o.v. de andere wijken van Zaanstad. Het percentage positief geteste inwoners (t.o.v. het aantal testen) ligt in de 5 kwetsbare wijken van Zaandam Oost voor vrijwel alle beschikbare perioden hoger dan in Zaanstad als geheel (met uitzondering van twee wijken in de laatst beschikbare periode). Het percentage besmettingen ligt in de wijken Poelenburg en Pelders/Hoornseveld tot 23 december hoger dan in Zaanstad als geheel. Na 23 december liggen deze wijken op gelijke hoogte met Zaanstad. Het percentage afgenomen testen t.o.v. het aantal inwoners ligt in de wijken lager dan in de rest van Zaanstad. Dit zelfde fenomeen is ook zichtbaar in Amsterdam Zuidoost, Amsterdam Nieuw West en Amsterdam Noord, en wordt ook herkend in Rotterdam Zuid en andere van de Manifest-gebieden.

2. Lokale coalities

De zestien stedelijke vernieuwingsgebieden 'scoren' slecht op tal van de bekende indicatoren. Het zijn gemeenschappen die een zekere mate van veerkracht kennen op basis van lokale coalities en eigenaarschap, maar met een grote afstand tot en weinig vertrouwen in de overheid, de formele arbeidsmarkt en instituties. Dit kan ook een van de redenen zijn waarom de coronacrisis deze gebieden relatief hard raakt, naast factoren als het klein behuist zijn, vaak fysieke arbeid verrichten e.d.

Waar het dan om gaat is om de verbinding en vertrouwen (tussen groepen) in de wijk en tussen wijk en overheid te herstellen. In de steden wordt momenteel daarom gebouwd aan coalities waarbij het eigenaarschap van bewoners centraal staat. De kunst voor de overheid daarbij is (naast herstel van verbinding en vertrouwen) het initiatief en eigenaarschap echt in de wijk te laten. Er zijn tal van lokale initiatieven in ontwikkeling waarbij sprake is van gemeenschappelijke actie van verschillende partijen waar gewerkt wordt hieraan. Het gaat hierbij om

- Ad hoc samenwerking rond een concreet vraagstuk (bijvoorbeeld rond eenzaamheid van ouderen);
- Versterkte samenwerking van reguliere organisaties vanwege de acute urgentie (bijvoorbeeld rond gezondheid).

Voorbeelden zijn (oa) de gezondheidsverschillen coalitie in Moerwijk; (corona) veilige pleintjes met buurtvaders in de Schilderswijk; maatschappelijke initiatieven uit Rotterdam (zie <https://rotterdammakeithappen.nl/rotterdam-zet-door/>).

3. Driedelige aanpak

Voorgesteld wordt een driedelige aanpak van uit de commissie Depla, waarbij aangesloten wordt op wat er reeds gebeurd inde gebieden en in het kader van het programma Leefbaarheid en Veiligheid.

1. Ophalen en beschrijven van goede voorbeelden van lokale coalities gericht op mogelijke toepassing elders;

2. Organisatie van 'Leren van elkaar' in leerkringen en samenwerkingstrajecten tussen gemeenten en partners (het programma Leefbaarheid en Veiligheid kent hier een speciaal spoor voor);
3. *Seed money* voor lokale coalities – te gebruiken voor impulsen voor samenwerking en doorbraken.

De urgentie van de problemen maakt het noodzakelijk de inspanningen die al gaande waren in deze gebieden verder te intensiveren vanuit de drie voorgestelde lijnen. Binnen de integrale aanpak kunnen doorbraken gerealiseerd op het gebied van een daadwerkelijke transformatie (burgergericht en integraal) van het sociale domein en op het snijvlak van 'sociaal' en veiligheid/ondermijning of van het sociale en het fysieke domein. Deze innovatieve doorbraken kunnen relatief snel worden opgeschaald worden naar de zestien gebieden, mits voldoende steun vanuit het Rijk geboden kan worden. Hierna kunnen ze ook in andere wijken in steden en dorpen worden toegepast.

Deze intensivering kan van de urgentie vanuit de coronacrisis naadloos overgaan in de uitvoering van het programma Leefbaarheid en Veiligheid waarover de vijftien Manifest-steden afspraken willen maken met het nieuwe kabinet. Het traject biedt zo inhoudelijke invulling van wijkenbeleid op de middellange en lange termijn in het kader van het programma Leefbaarheid en Veiligheid voor de vijftien Manifeststeden en daarbuiten.